

Los van alle juridisch-technische beschouwingen rijst ook de vraag naar de praktische weerslag van het invoeren van systematische bijstand van een advocaat bij elk verhoor door de politie. Dit zal in voorkomend geval immers een immense invloed hebben op de organisatie van politie, advocatuur en magistratuur. Hoe dit realiseerbaar zal zijn binnen de termijn van 24u. waarbinnen eventueel een bevel tot aanhouding moet afgeleverd worden is nog zeer de vraag. Zeker in grote arrondissementen met veel arrestaties per dag gaat dit een grote inspanning vragen van politie en balie.

Er rest dus nog veel stof tot discussie. Het lijkt me dan ook meer dan opportuun dat er op korte termijn een ruim debat tot stand komt onder de vorm van een studiedag om de verschillende standpunten te toetsen aan de huidige praktijk. In deze discussie zouden nog meer mensen uit de praktijk en mensen uit de academische wereld aan het woord moeten komen. Het is mijn vurige wens dat deze discussie kan uitmonden in een hoogstaande studiedag op basis waarvan onze beleidsmakers dan de nodige conclusies kunnen trekken, zonder overhaast tewerk te gaan en zonder zomaar onze ganse strafprocedure die al vrij ingewikkeld is nog ondoorzichtiger te maken. Een initiatief ter zake uitgaande van het ministerie van Justitie of het parlement lijkt mij in deze aangelegenheid bijzonder aangewezen.

Karel Van Cauwenberghe*

MILIEUCRIMINALITEIT: FEITEN OMTRENT BESTRAFFING

In Vlaanderen betreffen twee op de drie tenlasteleggingen in milieuzaken schendingen van het Milieuvergunningsdecreet, het Afvalstoffen-decreet, en uitvoeringsbesluiten. Drie misdrijven, met name schending van het verbod op het achterlaten van afvalstoffen, van de vergunningsplicht en van exploitatievoorwaarden, zijn samen goed voor meer dan de helft van de criminaliteit waarover de strafrechter moet oordelen.

* Onderzoeksrechter Antwerpen

In de verontreinigings- en hinderproblematiek die met de misdrijven is ontstaan, treden afvalproblemen en geluidshinder op de voorgrond. In de bestuurlijke beboetingspraktijk die in het Brussels Hoofdstedelijk gewest sedert 1999 milieucriminaliteit tegengaat, doen zich de zelfde klemtonen voor. De strafrechter berecht echter vooral natuurlijke personen (ca. 4 op 5 strafzaken), de beboetingsambtenaar vooral rechtspersonen (ongeveer 3 op 4 beboetingszaken).

Milieurechtshandhaving staat sedert jaren op de agenda van de beleidsvoerders. Op 1 mei treedt in het Vlaamse Gewest het Milieuhandhavingsovereenkomstdecreet in werking dat onder meer, in navolging van de Brusselse Milieuhandhavingsovereenkomst¹, bestuurlijke beboeting veralgemeend mogelijk maakt. De net aangehaalde feiten vormen een kleine greep uit de eerste resultaten van het onderzoek naar de praktijk van de milieurechtshandhaving in het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Gent (strafrechtspraak in milieudossiers voor de jaren 2003 – 2007) en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (bestuurlijke beboeting in milieudossiers voor de jaren 2004 – 2007). De meeste instrumenten waarover het gerecht (parquetmagistraten en rechters) en het bestuur beschikken ter beteugeling van milieucriminaliteit behelzen een ruime beslissingsvrijheid voor de bevoegde handhavers. Het gebruik dat van die beslissingsvrijheid wordt gemaakt, is minstens even belangrijk voor de doeltreffendheid van de rechtshandhaving als de kwaliteit van de wetgeving. Het is zeer precies dat gebruik dat centraal staat in het onderzoeksproject *Envi-*

1 Ordonnantie 25 maart 1999 betreffende de opsporing, de vaststelling, de vervolging en de bestraffing van misdrijven inzake het leefmilieu (*B.S.*, 24 juni 1999) (inwerkingtreding: 4 juli 1999), reeds meermaals gewijzigd. De belangrijkste handhavers met beboetingsbevoegdheid in het Brusselse beboetingsstelsel zijn de leidend-ambtenaar van het Brussels Instituut voor Milieubeheer ("BIM") (eerste aanleg) en het Milieucollege van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ("Milieucollege") (beroepsaanleg). Zie vnl. C.M. BILLIET, *Bestuurlijke sanctionering van milieurecht. Wetgeving en praktijk*, Antwerpen – Oxford, Intersentia, 2008, nrs. 693 – 769 ("BILLIET (2008)").

ronmental law enforcement: a comparison of practice in the criminal and the administrative tracks (2007 – 2011) (algemeen promotor: Prof. Dr. Luc Lavrysen) (projectwebsite: www.environmental-lawforce.be). Het project spitst zich toe op het milieuhygiënerecht, met uitsluiting van het milieubeheersrecht.

De hoeksteen van het projectonderzoek bestaat uit een databestand, dat in verschillende opzichten uniek is:

- het omvat informatie omtrent alle fasen van het sanctioneringstraject voor zowel het penale als het bestuurlijke afhandelingsspoor;
- het verzamelt individuele (vs. geaggregeerde) data;
- de wijze waarop het is uitgewerkt, maakt vergelijkingen mogelijk tussen het gebruik van identieke instrumenten in het penale en het bestuurlijke spoor;
- het is opgebouwd vanuit een interdisciplinaire benadering -- rechten, economie, rechtseconomie, en computerwetenschappen.

Het is het eerste dergelijke bestand in Europa². De opbouw ervan, georganiseerd omheen zeven opeenvolgende taken, tekent voor aanzienlijke onderzoeks- en werkinspanningen (zie voetnoot 28):

- voorbereidingsfase (design & planning) - CMR en CES;
- verkenningsfase - CMR, IRCP en CES;
- conceptuele fase - CMR en CES;
- opbouwfase - VITO;
- inzamelings- en inputfase - IRCP en CMR, met ondersteuning van CMR, CES en VITO;
- kwaliteitscontrole - CES, CMR en IRCP;
- gebruiksfase - CES, CMR en IRCP.

Voor meer informatie omtrent de werkmethode en de geleverde inspanningen verwijzen we naar C.M. BILLIET, S. ROUSSEAU, A. BALCAEN, R. MEEUS, K.

2 Een niet-Europese databank die een vermelding meer dan waard is, is de ECHO-databank van de Amerikaanse EPA (*Environmental Protection Agency*). ECHO staat voor *Enforcement & Compliance History Online*. De databank bevat gegevens over ongeveer 800.000 bedrijven die onder de bevoegdheid van de EPA vallen. Zie www.epa-echo.gov.

STYNS, G. DE MEYER, T. VANDER BEKEN en L. LAVRYSEN, "Milieurechtshandhaving: een databestand voor onderzoek naar de penale en bestuurlijke sanctioneringspraktijk", *T.M.R.*, 2009, ca. 24 p., *in druk*. De opbouw van het bestand zal einde september 2009 volledig afgerond zijn. In de lente van 2011 zal het databestand in bewerkte vorm *online* gaan en vrij ter beschikking staan van geïnteresseerde gebruikers.

De hierna volgende beschrijvende statistiek komt uitsluitend uit het penale en bestuurlijke kernbestand³ dat 1156 strafrechterlijke uitspraken (1034 vonnissen en 122 arresten) en 650 bestuurlijke uitspraken (624 BIM-besluiten en 26 Milieucollege-besluiten) omvat. De strafrechtpraak bundelt het geheel aan vonnissen en arresten van het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Gent voor de jaren 2003, 2004, 2005 en 2006, met een beperkte uitbreiding tot 2007 (arresten in zaken die in eerste aanleg in 2006 werden gewezen). De bestuurlijke casuïstiek betreft alle besluiten te beboeten en niet te beboeten die het BIM nam en de beroepsbesluiten van het Milieucollege dienaangaande voor de jaren 2004, 2005 en 2006, met beperkte uitbreiding tot 2007 (beroepsbesluiten in zaken die in eerste aanleg in 2006 werden berecht), hangende zaken voor de Raad van State uitgezonderd.⁴ De 1156 strafrechtelijke uitspraken betref-

3 Vs. het deelbestand inzake het penale en bestuurlijke voortraject (data inzake bv. beleidssepots) en het deelbestand inzake het uitvoeringstraject (vnl. data inzake de inning van geldboeten).

4 Voor de mogelijkheid tot opbouw van de databank zijn we uiteraard dank verschuldigd aan het IWT, voor zijn financiering van het onderzoeksproject, en aan de HUBrussel, voor de financiële steun die zij sedert september 2008 aan S. ROUSSEAU geeft. De databank zou er echter niet gekomen zijn zonder de steun van talrijke personen uit het praktijkveld. We danken in het bijzonder de parkeetmagistraten en griffiemedewerkers van het Hof van Beroep te Gent en van de correctionele rechtbanken van Brugge, Dendermonde, Gent, Ieper, Kortrijk, Oudenaarde en Veurne. We danken evenzeer de leidende ambtenaren van het BIM, hun medewerkers, en de voorzitter en medewerkers van het Milieucollege.

fen 3561 tenlasteleggingen, waarvan er 3004 werden behandeld in eerste aanleg en 557 in beroep. De 650 bestuurlijke uitspraken zijn goed voor 1172 tenlasteleggingen, waarvan 1107 berecht werden door het BIM en 65 door het Milieucollege.

Wie wordt berecht en met welke uitkomst?

In de 1156 strafrechtelijke uitspraken staan al bij al 1882 verdachten terecht: 1617 in de 1034 correctionele vonnissen en 265 in de 122 arresten. De 650 bestuurlijke uitspraken berechten slechts 667 verdachten: 640 in de 624 BIM-besluiten en 27 in de 26 Collegebesluiten. De bestuurlijke beboetingspraktijk brengt blijkbaar heel wat minder verdachten samen in één berechting dan de penale vervolgingspraktijk. De penale berechting bestraft vooral natuurlijke personen, de bestuurlijke vooral rechtspersonen. De verschillen zijn erg uitgesproken. In de penale berechting zijn vier op de vijf verdachten natuurlijke personen en maar één op de vijf een rechtspersoon. De bestuurlijke beboeting betreft in een kleine drie op vier gevallen een rechtspersoon en de overige een natuurlijke persoon. In de wettelijke bepaling van de kring van strafadressaten doen zich verschillen voor. Het belangrijkste verschil betreft de categorieën strafbare personen: waar het strafrecht daders, mededaders en medeplichtigen kent, richt de bestuurlijke beboeting zich enkel tot daders⁵. Het is niet duidelijk in welke mate de vastgestelde discrepantie te verklaren valt door deze verschillen in de wettelijke mogelijkheden dan wel door een uiteenlopend vervolgingsbeleid. Het punt behoeft verder onderzoek. De eerste indruk is dat beide factoren een rol spelen⁶.

Tabel 1. maakt het overzicht van de gegevens betreffende de uitkomst van de berechting.

Tabel 1. De uitkomst van de berechting: overzichtgegevens

Verdachten algemeen	Penaal afhandelingsspoor			
	Eerste aanleg		Beroep (Hof Gent)	
Veroordeling	1221	75,51 %	196	73,96 %
Vrijspraak	193	11,94 %	43	16,27 %
Opschorting van uitspraak	190	11,75 %	6	2,26 %
Andere	13	0,80 %	20	7,55 %
Totaal	1617	100%	265	100%

Verdachten algemeen	Bestuurlijk afhandelingsspoor			
	Eerste aanleg (BIM)		Beroep (Milieucollege)	
Veroordeling	399	62,34 %	22	81,48 %
Vrijspraak	241	37,66 %	5	18,52 %
Opschorting van uitspraak	nvt		nvt	
Andere				
Totaal	640	100%	27	100%

* Andere: o.m. overlijden, eenvoudige schuldigverklaring, onontvankelijkheid, buiten de zaak stelling.

In het Brusselse bestuurlijke beboetingsstelsel bestaat geen optie analoog met een opschorting van de uitspraak. Wel staat het in dit stelsel het bevoegde bestuursorgaan vrij om, ook bij bewijs van het misdrijf en het daderschap, te oordelen dat er geen bestuurlijke geldboete dient te worden opgelegd. Beboeting is ook dan facultatief.⁷ Een beslissing niet te beboeten staat in het Brusselse systeem dan ook voor een bredere waaier oordelen dan een vrijspraak in het penale systeem. Het is mogelijk dat het om het equivalent van een vrijspraak gaat: misdrijf of daderschap niet bewezen. Het is echter ook mogelijk dat de beslissing niet te beboeten een opportuniteitsoordeel vertolkt, waarbij misdrijf en daderschap vaststaan maar het, in het licht van de omstandigheden van de zaak, niet aangewezen wordt geacht te beboeten. Desondanks blijft het aandeel 'vrijspraken', zeker in eerste aanleg, verrassend hoog. Te noteren valt dat het facultatie-

5 Omtrent dit alles: BILLIET (2008), nrs. 705 – 714. Zie ook *ibid.*, nr. 818.
6 Zie *ibid.*, nrs. 708 – 713.

7 Zie in dit verband ook BILLIET (2008), nrs. 723 – 724.

ve karakter van de beboeting typisch is voor de meeste bestuurlijke beboetingsbevoegdheden en o.m. ook in het nieuwe Milieuhandavings-decreet voorkomt⁸.

Welke straffen worden opgelegd?

Penaal afhandelingsspoor - hoofdstraffen

Waar we reeds wisten dat in milieuzaken de geldboete veruit de belangrijkste straf vormt, blijft het toch maar treffend dit bevestigd te zien voor een percentage van een 96 - 99% van het totale aantal veroordelingen. Voor rechtspersonen vormt de geldboete uiteraard de enige hoofdstraf. Wanneer we de hoofdstraffen bekijken die aan natuurlijke personen worden opgelegd, treft het aandeel vrijheidsberovingen. De werkstraf heeft, anders dan in andere materies⁹, geen doorbraak gemaakt.

Tabel 2. Natuurlijke personen: de hoofdstraffen in de praktijk

Hoofdstraffen	Eerste aanleg	Beroep
Vrijheidsstraf	1 0,10 %	3 2,11 %
Geldboete	895 87,49 %	117 82,40 %
Werkstraf	17 1,66 %	1 0,70 %
Vrijheidsstraf en geldboete	102 9,97 %	18 12,68 %
Andere	8 0,78 %	3 2,11 %
Totaal aantal veroordelingen	1023 100 %	142 100 %

Tabel 3 geeft de duur van de vrijheidsstraffen weer. De opgelegde straffen liggen eerder aan de lage kant van wat wettelijk mogelijk is. De overgrote meerderheid (een kleine 90%) van de straffen stijgt niet boven de 6 maanden uit. Cruciaal voor een juist begrip van de bestraffingspraktijk is het strafuitvoeringsbeleid. In dat verband moet worden gewezen op de principiële niet-uitvoering van korte gevangenisstraffen. Met

⁸ Art. 16.4.37 en art. 16.4.43 decreet.

⁹ In zijn aankondiging van de studiedag Hoe punitief is België? (21 november 2008) merkte het Leuvens Instituut voor Criminologie op: "Hoe punitief is België? De gevangenispopulatie stijgt al jaren en ook de alternatieve sancties – in het bijzonder de werkstraf – kennen een sterke opmars".

'korte' gevangenisstraffen werden tot de M.O. nr. 1771 van 17 januari 2005 effectieve correctionele hoofdgevangenisstraffen tot ten hoogste vier maanden bedoeld, sedert de M.O. van 2005 effectieve correctionele hoofdgevangenisstraffen tot ten hoogste zes maanden¹⁰. Het principe moet zo begrepen worden dat hoofdgevangenisstraffen van meer dan het betrokken aantal maanden, maar waarvan het effectieve gedeelte de limiet niet overschrijdt, eveneens in aanmerking komen voor niet-uitvoering¹¹. In 2002 noteert DE CLERCQ dat schendingen van de milieuwetgeving uitgesloten waren uit het genot van de principiële niet-uitvoerbaarheid voor korte gevangenisstraffen, zodat de opgelegde straffen wel werden uitgevoerd¹². Een volledige uitvoering was uitzonderlijk, maar er gebeurde principiële enige uitvoering. Zo stond het reële tarief op 15 dagen voor een veroordeling van niet meer dan 4 maanden gevangenisstraf¹³. De uitsluiting komt alleszins niet meer voor in de M.O. nr. 1771 van 17 januari 2005¹⁴. De principiële niet-uitvoerbaarheid van korte gevangenisstraffen betreft thans dus ook milieucriminaliteit¹⁵. Meteen komt de strafmaat, met een gebruikelijke vrijheidsberoving van 2 à 6 maanden, in een ander licht te staan.

¹⁰ J. DE CLERCQ, "Uitvoering van vonnissen en arresten inzake ruimtelijke ordening, leefmilieu en natuurbehoud in al zijn aspecten", in J. VAN DEN BERGHE (ed.), *De handhaving van het milieurecht*, Mechelen, Kluwer uitgever, 2002, (141) nr. 10, p. 149 – 150; J. DE CLERCQ, *Over de uitvoering van vonnissen en arresten inzake milieustrafrecht*, FOD Justitie – Opleiding Rechterlijke Orde, Grondige opleiding milieurecht, februari 2005, nr. 9. De omzendbrieven zijn beperkt toegankelijk via <http://www.just.fgov.be>, onder 'Rechtsbronnen/omzendbrieven'.

¹¹ C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu, 1999, 430; C. VAN DEN WYNGAERT, *Strafrecht, strafprocesrecht & internationaal strafrecht in hoofdlijnen*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu, 2006, 480.

¹² DE CLERCQ (2002), nr. 10, p. 150.

¹³ *Ibid.*, p. 151.

¹⁴ M.O. nr. 1771, Voorlopige invrijheidsstelling, 17 januari 2005, p. 4.

¹⁵ Aldus ook DE CLERCQ (2005), nr. 9.

Tabel 3. Vrijheidsstraffen: de duur van de vrijheidsberoving

Vonnissen				Arresten			
103 veroordeelde verdachten	Aantal maanden opgelegd	Aantal maanden uitstel	Aantal maanden effectief	21 veroordeelde verdachten	Aantal maanden opgelegd	Aantal maanden uitstel	Aantal maanden effectief
1	0,5	0,5	0				
9	1	1	0				
13	2	2	0	1	2	2	0
21	3	3	0	9	3	3	0
11	4	4	0				
7	6	6	0	6	6	6	0
3	10	10	0				
3	12	12	0				
1	1	0	1				
4	2	0	2	1	2	0	2
1	6	4	2				
11	3	0	3	1	3	0	3
1	6	3	3				
5	4	0	4				
7	6	0	6				
2	12	0	12				
1	24	12	12				
				1	18	6	12
1	18	0	18	1	18	0	18
1	24	0	24	1	24	0	24

Het nieuwe Milieuhandavingsdecreet voorziet in vrijheidsberovingen van één maand tot één, twee, drie of vijf jaar¹⁶.

De reële boetebedragen, na verrekening van de toepasselijke opdecimen, worden weergegeven in Tabel 4. Het enige vergelijkingspunt waarover we beschikken inzake de hoogte van de boeten, betreft een onderzoek naar de beboetingspraktijk van het Hof van Beroep te Gent tussen 1990 en 2000 in milieuzaken met schendingen van de wetgeving betreffende de lozingsvergunning of de milieuvergunning¹⁷. De casuïstiek omvatte uitsluitend natuurlijke personen. De boeten die uit dat oudere en kleinschalige onderzoek bleken, bedragen, gecorrigeerd voor de inflatie in de tussenliggende jaren, gemiddeld 5.873,31 euro in

eerste aanleg en 6.353,36 euro in beroep¹⁸. Anders dan in het huidige onderzoek, waren de vonnissen in eerste aanleg in die studie uitsluitend degene waartegen hoger beroep werd ingesteld.

16 Art. 16.6.1, § 1 en § 2, art. 16.6.2 § 1 en art. 16.6.3 § 1 decreet.

17 C.M. BILLIET en S. ROUSSEAU, "De hoogte van strafrechtelijke boetes. Een rechtseconomische analyse van milieurechtspraak (1990 – 2000) van het Hof van Beroep te Gent", *T.M.R.*, 2003, 120 – 134.

18 *Ibid.*, nr. 11, Tabel 3 en Tabel 4. Na verrekening van de toepasselijke opdecimen bedroegen de gemiddelde bedragen 5.051,88 euro in eerste aanleg en 5.464,88 euro in beroep. De HICP-index (Harmonized Index of Consumer Prices) met basisjaar 1996 voor België is (bron: Eurostat): voor januari 1995 = 97,8; voor januari 2005 = 113,7. Deze twee data zijn *midpoint*-benaderingen voor de periodes waarvan sprake in onze studies, namelijk 1990 tot 2000 en 2003 tot 2007. Concreet moeten de bedragen uit 1995 met een factor 1.16258 (=113,7 / 97,8) worden vermenigvuldigd om te worden vergeleken met bedragen uit 2005. De factor geeft de correctie voor de inflatie in de tussenliggende jaren en drukt de bedragen in dezelfde reële (en dus vergelijkbare) termen uit.

Tabel 4. Geldboeten: de boetebedragen (na verrekening van de toepasselijke opdecieimen)

Boeten	Vonnissen		
	Algemeen	Rechts- personen	Natuurlijke personen
Minimum	130	275	130
Gemiddelde	5 559	14 569	3 787
Maximum	550 000	550 000	500 000

Boeten	Arresten		
	Algemeen	Rechts- personen	Natuurlijke personen
Minimum	250	496	250
Gemiddelde	8 110	10 733	7 061
Maximum	74 368	50 000	74 368

De hoogste boete opgelegd in eerste aanleg, een boete van 550.000 euro vormt een eenzame uitschieter. Tabel 5. informeert over de spreiding van de boetebedragen.

Tabel 5. Boetebedragen: spreiding

Boetebedragen		Aantal in vonnissen	Aantal in arresten
Tussen ...	En ...		
0	100	0	0
101	250	31	2
251	500	212	6
501	750	187	8
751	1000	138	6
1001	1500	144	15
1501	2000	31	3
2001	3000	170	39
3001	5000	73	36
5001	7500	88	20
7501	10000	37	10
10001	15000	36	19
15001	20000	9	2
20001	30000	20	18
30001	50000	9	4
50001	100000	4	1
100001	200000	5	0
200001	300000	0	0
300001	400000	1	0
400001	-	3	0

Gemiddelde boeten van 3.787 resp. 14.569 (eerste aanleg, natuurlijke en rechtspersonen) euro en 7.061 resp. 10.733 (beroep, natuurlijke en rechtspersonen) euro situeren zich in het laagste segment van de wettelijk bepaalde mogelijkheden. Het komende Milieuhandhaving decreet voorziet in vorktarieven van 100 à 100.000, 250.000,

350.000 en 500.000 euro¹⁹. Herrekend naar rechtspersonen toe ligt de minimumboete op 500 euro en bedragen de maximumboeten, resp., 200.000, 500.000, 700.000 en 1.000.000 euro. Met verrekening van de huidige opdecieimen (x 5,5) ligt de minimumboete voor natuurlijke personen op 550 euro, de maximumboete op 2.750.000 euro. Voor rechtspersonen ligt de vork na verrekening van de huidige opdecieimen tussen de 2.750 euro minimum en de 5.500.000 euro maximum.

Bestuurlijk afhandelingspoor - boeten

Het Brusselse beboetingsstelsel maakt een onderscheid tussen twee categorieën misdrijven: relatief lichte misdrijven, die strafbaar zijn met een geldboete van 62,50 tot 625 euro ("artikel 32 – misdrijven") en relatief zware misdrijven waarvoor een boete van 625 tot 62.500 euro kan worden opgelegd ("artikel 33 – misdrijven")²⁰. Bij samenloop van misdrijven kan de maximumboete oplopen tot 125.000 euro²¹. Herhaling leidt tot een verdubbeling van de wettelijk toepasbare minima en maxima²². De boetebedragen zijn niet onderworpen aan enige vorm van indexatie. De schendingen van de immissienormen betreffende vliegtuiglawaai behoren tot de artikel 33 – misdrijven²³ en geven, wegens de aard van het luchtvaartbedrijf, bijzonder gemakkelijk aanleiding tot zowel samenloop als herhaling. De maximumboete van 125.000 euro is er vaker wel dan niet van toepassing²⁴.

¹⁹ Art. 16.6.1 § 1, art. 16.6.1 § 2, art. 16.6.2 § 1, lid 1 en lid 2, en art. 16.6.3 § 1, lid 1 en lid 2, decreet.

²⁰ Art. 32 en 33 Milieuhandhavingsovereenkomst.

²¹ Art. 41 ordonnantie.

²² Art. 42 ordonnantie.

²³ Art. 33, 7°, b) ordonnantie.

²⁴ Omtrent dit alles, uitgebreid: BILLIET (2008), nrs. 693 – 697 en 725 – 733.

Tabel 6. De boetebedragen (BIM en Milieucollege) (euro)

Boetebedrag	BIM		
	Totaal	Zonder vliegtuigen	Enkel vliegtuigen
Minimum	62,50	62,50	625,00
Gemiddelde	3 628,00	883,00	10.244,50
Maximum	102.915,00	7.363,00	102.915,00

Boetebedrag	Milieucollege		
	Totaal	Zonder vliegtuigen	Enkel vliegtuigen
Minimum	625,00	625,00	700,00
Gemiddelde	9 891,00	1.095,00	17.221,50
Maximum	82.293,00	2 339,00	82.293,00

Tabel 7. De beboeting van rechtspersonen en natuurlijke personen (BIM en Milieucollege) (euro)

Boetebedrag	BIM	
	Rechtspersoon	Natuurlijke persoon
Minimum	62,50	62,50
Gemiddelde	4 477,00	672,00
Maximum	102 915,00	2 280,00

Boetebedrag	Milieucollege	
	Rechtspersoon	Natuurlijke persoon
Minimum	625,00	625,00
Gemiddelde	11 276,00	1 121,00
Maximum	82 293,00	1 500,00

De cijfers wijzen alleszins uit dat de schendingen van geluidsimmissienormen voor vliegtuiglawaaï een aparte casuïstiek vormen, met merklijk hogere boeten dan de overige casuïstiek. Het vliegtuigcontentieux weegt ook door op de cijfers inzake de boetebedragen opgelegd aan rechtspersonen, nu uitsluitend vliegtuigmaatschappijen er worden berecht. Wanneer we de boetebedragen van de andere dossiers naast de boeten leggen die in de strafrechtspraak worden opgelegd (Tabel 4), blijkt de bestuurlijke beboeting, voor een casuïstiek die grofweg analoog is, met een sterke klemtoon op afvalstoffenverwijdering, milieuvergunningsplichten en exploitatievoorwaarden, heel wat lagere bedragen te hanteren. De minimumboete in beroep, 625 euro, die aan het wettelijke minimum artikel 33 – mis-

drijven beantwoordt, vormt de enige uitzondering op die algemene lijn.

Carole M. Billiet, Tom Vander Beken,
Sandra Rousseau, Annelies Balcaen,
Roel Meeus, Karel Styns, Geert De Meyer
en Luc Lavrysen *

RECHSTHULP EN ADVOCATUUR

Deze rubriektekst is het vervolg op de tekst van de heer Thomas Mitevoy, gepubliceerd in het vorige nummer.

De gevolgen van de zaken Salduz en Panovits in Nederland

Ook in Nederland is naar aanleiding van de uitspraak van het EHRM op 27 november 2008 in de zaak Salduz tegen Turkije¹ de vraag of de huidige Nederlandse praktijk van politieverhoren in overeenstemming is met de vereisten van een eerlijk proces, op scherp gezet. Zeker nu het gaat om een unanieme uitspraak van de Grand Chamber waarin het EHRM onder de kop 'Gene-

* Met dank aan het IWT voor de financiering in het kader van het SBO-project *Environmental Law Enforcement: A Comparison of Practice in the Criminal and the Administrative Tracks* (april 2007 – maart 2011) (promotor: Prof. Dr. L. LAVRYSEN; projectauteur en –coördinator, Dr. C.M. BILLIET), een samenwerking tussen het Centrum voor Milieurecht (CMR) van de U.Gent (Prof. Dr. L. LAVRYSEN, Dr. C.M. BILLIET en Lic. R. MEEUS), het Centrum voor Economische Studiën (CES) van de K.U.Leuven (Prof. Dr. S. PROOST, Prof. Dr. S. ROUSSEAU en Lic. T. BLONDIAU), de onderzoeksgroep *International Research on Criminal Policy* (IRCP) van de U.Gent (Prof. Dr. T. VANDER BEKEN, Lic. A. BALCAEN) en, bijkomend, de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) te Mol (Dhr. Karel STYNS en Ing. Geert DE MEYER), en het Departement Staats- en bestuursrecht, leerstoel Bestuursrecht, in het bijzonder Handhavingsrecht, van de U. Tilburg (Nederland) (Prof. Dr. F.C.M.A. MICHIELS en Mevr. A. SAUVÉ).

1 EHRM (Grand Chamber) 27 november 2008, no. 36391/02, NJB 2008, 66. Snel daarop volgde een gelijkluidend oordeel in de zaak Panovits tegen Cyprus, EHRM 11 december 2008, no. 4268/04.